

Oglaš. preporučen kod.
Molim i radujem se na kom je
oblikovan očekivači po dogovoru.

Dovolj za predplatnika, opisano kod.
Molim i napomenuo da potrebno
je, preko predstavnika u Boču,
da vodimočnicija kota u Puli.

Zad narudbe valja dodati na
raditi ih, premaši i najbolje
puta predstavnika.

Tko kota na vrijeme ne prima,
tako je javi se prevrednica u
četvrtosnoj ploči, na koji se
ne piše postavka, ali se in-
vara napis "Rokljanje".

Gospodnjeg redzana br. 217/245.

Telefon istkara br. 32.

Odgovorni urednik i izdavač Janko J. Kraljević. — U načinu Nekretnine Laganja i dr. u Puli ulica Giulia 1. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu (Via Crucis br. I, II, III).

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

— O štampanu novcu možete pristupiti u naslovima ove pokvarice. Novčica poslovica.

Poziv na predplatu.

Podsjećamo post. gr. predplatnike na
obnovu predplate za nadjavnu godinu 1910.
One takođe predplatnike, koji nisu platili
kot za god. 1909, upozorjujemo da će
nijim obustaviti list ako ne pošalje pred-
plate do konca tekuće godine, i ujedno s
drugim našim dužnicima predati jih našem
odvjetniku.

Uredništvo i uprava „Naše Sloga“.

Čestit Božić!

Evo naš opata pred velikim blagdanom
u spomen porodjenja Isusa Krsta. U pri-
pravo stolici Betlemskoj došao je na ovaj
svišnji Božić u svoj prilici čovjeka, da
od djeteta odraste u mušku dobu, da se
veseli i žalosti, da trpi poruge, progone i
muke, a napokon i sam svoj život dade u
potvrdu svojim naukima.

Čak i poganske mudraci znali su tada,
da se ima poroditi veliki mogućnik i slje-
deć nebeski put nove zvijezde, posli su,
kud jim je ona kazivala i dosegjeli do čedne
stalice Betlemske i poklosili se mladom
kralju i darivali ga milo mirisnom masti,
tamjanom i zlatom.

Veliki su spomen ovi blagdani sa sv.
kršćanski svjet. Djeca se veseli u svojoj
nevinosti božićnom drvcu, ili justicam, ili
drugoj spremi, koju jim stariji mogu pri-
prijeti za budnji večer. Odrasliji vesele se
za djecom, stariji se zamisljavaju u veliko
objavljivo, koje se je obistinilo evo pred
dvadeset vječaka.

Sveta obitelj! Častne ruci. Pripresti
tezar Josip branitelj, Djelica njegova za-
ručnica bez maza, Marija, a njoj, na
krilu djetelice Isus, koj je rasti u mudro-
st i strahu Božjem, koj će svojim znanjem
još kao malen dječak smutiti pismoznanice
one dobe, koj će u muževnoj dobi stati
načinat narode, ozdravljati hronike i sjepe,
uskrisivati na život mrtve i napokon na
kršću izgubiti svoj život kao čovjek za
potvrdu i pečat svojim naukama!

Ljudi su zapustili brige i imanja svoja
i išli su za njim, da slučaju što propo-
vjeda: Bratstvo, jednakost, smilovanje i
još drugi život iz ovoga tjeslesnoga.

Milo mu je bilo mnioće naroda, koja
je ogladili i osteljili idući za njim. I am-
lovalo je, da je učinivši čudo, nahranivši
jih na tisuće sa malo riba i sa malo bije-
bova kruha, pa još do ostanaka, koje su
jome sahranili.

Hrvatski naš narode. Proslavi dostojno
ovogodišnji spomen narodjenja Isusa
Krsta. Čuvaj se zla i opadiće, vjeruj u
bolje dane, jer se je i za Tvoje spasenja
radio kao čovjek sin Božji.

Sretan Vam Božić! „U se vrime godišta,
mir se svitu navidića“. Na zdravlju Vam
došlo spomen „porođenja ditića“!

Sjetite se družbe Sv. Ćirila
i Metoda za Istru!

Na obranu našeg jezika.

Velika skupština u Pazinu.

Proštu nedjelju 19. decembra bio je u
Pazinu veliki sastanak naroda.

Sastavci su držali, da će morati odgo-
diti skupštinu, jer radi zla vremena, koje
traje od više vremena, nije bilo očekivati
većeg broja ljudi, a stvari, o kojih je bilo
raspravljati i odlučivati, toliko su zna-
mene, da ne bi bilo dobroj držati za nje
sastanak od malo ljudi.

All u malo časa poslje nre odlučene za
početak, dubkom se je napunila prostora
dvorana „Narodnog Doma“ i galerija iste,
tako da su mnogi morali ostati vani, a
mnogi otidli, kad nisu mogli izvana doći.
Mo se govoriti.

A što je bilo?

Bilo je, da se narod srednje Istre injava
o najnovijih odredbama gledi našega hrvats-
koga jezika u crkvama biskupije trčanskog
koparske. To je na obranu naše naše
starine.

Otvorene sastanki.

Narodni zastupnik prof. Mandić kao
predsjednik „Politickog društva za Hrvate
i Slovence u Istri“ otvorio je u 10% ju-
trino skupštinu sa zgodnim nagovorom. Do-
šao je navlaš ravno iz Beče. Spomenuo je
da se naš političko društvo po svojih
pravilih ima brinuti ne samo za tješenje,
nego i za duševnu dobrobit našega puka
u Istri. Zato će danas skupština ra-
spravljati i odluči — resoluciju — svoju
učiniti takodj u pogledu najnovije po-
gibelji, da nam se otme po crkvah poruba
našega jezika. Poziva na mir i red i na
osbiljno raspravljanje.

U to je pristupio namještanički savjetnik
Ivan Šerlić, upravitelj pazinskega kotara
koj vladin povjerenici na skupštini.

Za prof. Mandićem govorio je:

zastupnik Dr. Laganja.

Spomenuo je, kako je pred mnogo sto-
tin godina dano hrvatskom puku pravo
da se služba Božja i drugi obredi katoličke
crkve obavljaju u našem starinskom jeziku.
Tekom vremena u nekoj krajini ta se je
pravica osušila, jedno od neznanja, drugo
od nemara pojedinih svećenika, a treće
od tečkog rastoge, što su se bile istrošile
starinske knjige. I svećenici i narod po-
znavali su se, kako su mogli, nešto novi-
jimi knjigama, nešto prepišanimi. Tako
nam je i u Istri od one podpune pravice
našeg jezika u crkvama ostalo budi neko-
liko, negdje više, negdje manje.

Od jedno trideset godina ide se za tim,
da se naš jezik ističe posve od oltara i
od svetih knjiga u ovih naših stranah
gaga se u zadnje vreme nije glagolito,
nego se je rabil noviji naši jezici. Ali
te nije bilo nikakva novotvarja. Ono male
mo se jed rabi našeg narodnog jezika po-
crkven, jed samo jedan malo ostanak pone
pravice, koju je nad narod imao kroz sto-
tine i stotine godine.

Governik spominje stare pisce Talljane,
koji potvrđuju, kako je u crkvah kopar-
ske i pićanske biskupije, koje su sada spo-
jene sa trčanskom, naš jezik podpuno
vladao, izuzemši koji god čisto talljanski
grad na moru.

Ono malo što nam je od toga ostalo,
moramo braniti, jer smo osvjeđeni, da
će naš put biti bolji, ako u crkvi čuje
više svoj jezik, jer ga to više pobudjuje
na pozornost.

Preuzvijeni trčanski biskup proglašio je
u svojim biskupijskim listu od 18. okto-
bra, da se ima podpuno staviti u krepost
poslednje rimske dekrete gledi jezika u
crkvama. Gdje se je na primjer do sada
pjevalo epistol i vandjelje samo u našem
jeziku, tu se ima od sada pjevati najprije
latinski, a onda tekdar hrvatski. A sve drugo,
sto je bilo pjevanoga diela u našem je-
ziku na oltaru, ima se valjda uništiti. A
zašto to bez ikake potrebe? Zato te no-
votarije, kad se je toliko godine govorilo
i pjevalo, nihili inovetur! nikakve novotvarje
ne smje se činiti. Preuzvijeni biskup mo-
gao je naznačiti svetom Ocu, da je ta
novotvarija pogibeljna. Koliko je govorniku
znano i svaki župnik ima pravo, da ne
uveđe u crkvu novotvarje, od kojih bi se
puk smrdiova. Nada se, da će rodoljubni
svećenici trčanske biskupije tako učiniti.
Ali i narod treba, da se izjavlji.

MI se ne grožimo nikomu, niti se pro-
tivimo crkvenim vlastim; mi hoćemo samo
i pukom, da nam se neotima još ono
male starine, koja nam se je do sada sa-
čuvala.

Oni, koji idu za tim, da nam se i to
odusume, moraju biti krivo upuđeni. Tu je
politike proti našim pravicama. O tom će
vam Dr. Đinko Trinajstić znati reći, što
je duo na svoja ušesa, pak baš u Rimu.

Na koncu Dr. Laganja predlaže neka se
nered hajavi o resoluciji koju je pročitao.
(Vidi ju nize.)

Gовори župnik Staropazinski velečastni

Stjepan Krešek.

Citao je i tumadio na široko odredbe
rimskih kongregacija od 1898., 1906., i
1909. tluču se ovih stvari. Iz njegova
govora razabralo se je, da one naredbe
drže, da je pokvaran, što se rabi naš
jezik po onih crkvama, koju narodito nisu
proglašene staroslavenskim (glagoliskim) i
da se imamo bezuvjetno pokoriti odredbam
u Rimu, također u pogledu jezika u lit-
urgiji. Sveti Otac da je nepogrešiv, dokle
i njegova rasuda u tih stvarih da je ne-
pogrešiva. Predlaže u tom smislu resolu-
ciju. Za njegova govorila biće, je doista
pričevanja, naredilo na to, da su drugi
Pape nam dozvoljavali, što ovaj toboko-
krati pak koji ima pravo?

Prezident prof. Mandić mislio je
da učin slobodu svadljega govora, tako
Krešekovog.

Islači svakog četvrtka
u podne.

Nedjeljani dopis se ne vraća
i ne raspisava ni na tisku, a
ne raspisivani ne primaju.

Predplaća se po postarpnom stot-
i K za obč. [red.], oda. K 1:50 na
pol godine.

Isvan carevine vide postarpna.

Plaća i stanje se u Puli.

Pojedini broj stoji ro. b., me-
stali zo. h., kol. u Puli, tel.

Izvan iste.

Uredništvo i uprava nalazi se

u „Tiskari Laginja i dr. pre-
dr. J. Kromotic i dr.“ (Via Grot-
to 1), kameno kuće sa nadložnicom
sva pisma i predplate.

Gовори Dr. Đinko Trinajstić.

Spominje, da nelina u dvorani žive duše,
koja se nebi čutila kršćanom katolikom.
A krišta je bilo stalno oko tisuća glava
i to ne dije ni golobrade mladeži, nego
pratežni ljudi odrasli i pustih staraca. I
mi svi vjerujemo u nepogrešivost svetog Oca,
kada kao vrhovni crkveni naučitelj tuniči,
temeljne istine naše svete vjere (dogme).
Ali moglo se je dogoditi i dogodilo se je
stalno, da su neprijatelji našega naroda
u Rimu krivo upućivali proti nama. Bio
je godine 1904. u Rimu i pred samim sv.

Ocem, da brani pravice našega jezika u
Crkvi. Tamo je čuo iz ustiju ljudi, koji
su posve blizu svetom Ocu, da je političkih
rasloja, rad kojih se mora kad god odlučiti
državljati, nego li bi se odlučilo, kad onih
uplije nebi bilo. Poziva se na svjedočanst-
stvo drugih koji su to u vijetu čuli. (Načelnik
pazinske občine Dr. Šime Kuršić to
potvrđuje. Silni utisak.)

Dalje govori Dr. Trinajstić: U Rimu je
pradaja, koju katolički narod vjeruje, da
je sv. Petar prvi poglavica kršćanski u
Rimu, na nagovor svojih, koji su bili ljuto
progonjeni, htio ostaviti svoje stalo i u
istemu odludio se je u Rimu. Putem mu se
pričava Isus spasitelj. Petre kamo ideš?

— Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
odluku proti našem jeziku. Valjda nećemo
reći, — Gospodine, Načelniku moj, idem ca iz
Rima gdje nas progone. A nato Isus —
milost ga bila — reče Petru: A ja, idem
baš onamo, u Rim, da branim stalo, koje
si Ti pastir njegov, ostavio. U to neka se
ogledaju naši pastiri duhovni. Taj primjer
slijedi oni rodoljubni katolički biskupi Dal-
macije, koji nisu htjeli, da proglaše rimski
od

negda imao svojeg prava. Nadam se, da će i velečestni Kropak poći putem, kojim ide za stalno barem veliku većinu našega svećenstva.

Priporuča opet resoluciju, kakvu je pročitao.

Seljak Petar Sironić iz Trviža rekao jili je nekoliko žestokih. Vidlio se, da idu iz dna ogorčene duše. Osobito je na prisutne djevelova njegovu opazku, da bi sigurno svi biskupi bili samo Hrvati i Slovenci, kad bi jim hodila kapelanska plaća. Htio je tim reći, kako nas narod nešta ljudi na boljih mjestih.

Obice ljubljeni buzetski načelnik Fran Flego kaže narodu, da mu je Bog dao desetero poroda od srca i jednog je odgojio za svećenika. Nada se u pravdu Božju, da se našemu jeziku neće počiniti naumljena krivica ni u crkvama. Zapuseni smo od svih, kao sirote, ali neoskrvnjena Djevica nije se prikazala mogućnikom, nego umiljajući siromašnoj pastirici Bernardicu u pečini od Lurda. Pridružuje se prosvjedu.

Svi govornici za prosvjed takli su pravu žicu. Narod je silno odobravao.

Predsjednik prof. Mandić poziva one, koji su za prvu predloženu resoluciju, koju je pročitao Dr. Leginje, da dignu ruke. Svi, osim petorice njih, dignuće ruke.

Na poziv predsjednika, noka dignu ruke oni, koji su proti predloženoj resoluciji, dignuli su ruke petorica njih t. j. velič. župnik Kropak i četiri druga. Kažu nam baš točno petorica.

Glasovana resolucija.

Hrvatski puk katoličke vjere iz pazinsko, plitanskog, kršanskog i buzetskog dekanata sakupljen dne 19. decembra 1909. na javnom sastanku u „Narodnom Domu“ u Pazinu.

1. najodlučnije prosvjeduje proti napadajućem na njegove jezikovne svetinje u crkvama i ostalih vjerskih obredih, bez obzira na to, da li ti napadaji dolaze od svećovnih ili od duhovnih oblasti;

2. ljuto žali, što je najnovijom naredbom od 18. oktobra 1909. biskupa u Trstu, u kojoj je sadržano proglašenje rimskih naredaba od 18. decembra 1906. i 22. jula 1909., kojima se oduzima hrvatskom puku u ovim stranama još ono malo prava njegovog jezika u crkvama, što je od prošlih vječekova ostalo, dan povod, da se narod bez potrebe sablaznuje;

3. poziva svoje neposredne dušobrižnike, da nikakvih novosti ne uvadaju u pogledu jezika u crvenom obrednom bogoslužju, nego neka svom silom nastoje, da se naša crkvenoga jezika rabi koliko i dosad i da se uzpostavi, gdje je u zadnjih pedesetak godina zatrli ili od nezanja ili od zlobe;

4. Predsjednik današnjeg sastanka pozvan je, da ovu našu pučku izjavu priobaci preuz. gospodinu biskupu i župnim dekanatskim i župnim uredima.

* * *

Tako je progovorio hrvatski puk srednje Istre u Pazinu dne 19. decembra 1909.

Onaj, koji zna, kakovi su onog dana bili puti i staze oko Pazina, razumjeti će, da sastanak nije bio od šalj i objesti.

Sada je na narodnom svećenstvu, da dobro propita dušu naroda i da prema tomu postupa. Mi se nadamo, da naše svećenstvo neće činiti nikakvih novotarija po crkvama kršćanske biskupije i da će, ako još nije, izvestiti preuzvišenog crkvenog pastira u Trstu, da je koristnije pustiti sve u miru, nego li smučavati narod sa novotarijama.

Na obranu seljačtva.

Pozije onoga sjajnoga narodnog oditovalja na obranu našeg jezika, raspravljalo se je na pazinskoj skupštini o porezu, što ga je namislio udariti na vin o ministar financija.

Govor Dr. Kurelić.

Pazinski načelnik g. Dr. Šime Kurelić tumači to pitanje. Do sada ima se na vino samo potrošarina (duzio "consumo"), koju pištaju krčmarji i drugi, dok neprodavaju nego na malo, najviše do 55 litara.

Ta potrošarina iznosi najviše 5 kruna 94 helera po hektu, dakle nešto manje od 6 helera po litru za državnu kasu, a onda dodjulu nameti za provinciju i za občine.

Ministar finančije najavio je, da mu za pokriće silnoga manjka u državnom proračunu treba mnogo milijuna, pak da će podnijeti načrt zakona za neke nove poreze, koji bi faktički bogatije ljudi, ali i za jedan porez, koj bi laknuo u sreću naše seljake. To bi bio porez tukov, da se od svakoga litra, bio prodan na malo ili na veliko, pobira 4 helera, to je četiri kruna za svaki stolitru.

Dakle za krčme bilo bi bolje, ali za seljake na sploh bila bi pogibelj velika, jer bi mu svaki kupovac tukao, da mora platiti 4 kruna po stolitru, pak bi jili odbijao od kupovine vina. To bi bio zator za naše seljake.

Dalmaciju jo ministar finančija nakanio osloboditi od toga namisljenog poreza, jer da su tamno znakoni od potrošarine na vino drugačiji nego li po drugih pokrajinalnih naša države.

All zemlja je krovita kod nas kao i u Dalmaciji, narod je isti, vino naše manje vredno u trgovini, nego li dalmatinsko.

Taj novi porez na vino još nije zakon, i nedaj Božo, da bude za Istru.

Nasi zastupnici u Beču, već su podnели razne pritužbe poslane jim iz Istre na ministarstvo finančija, ali treba da se i volelike skupštine narodne izjave proti onoj vladinoj nekanti. Zato Dr. Kurelić poziva narod, neka glasuje resoluciju, koju je pročitao.

Glasovanje.

Narod je ogorteno slušao razlaganja Kurelićeva. Mnoga je opaska učinjena i ostra.

Predsjednik prof. Mandić daje na glasovanje pak nije bilo ruke u dvorani, koja se nebi digla. I tako je jednoglasno u nužnosti vladinog povjerenika glasovana sljedeća

Resolucija.

Vinogradari mjestnih občina Pazin, Buzet, Žminj, Tinjan, Boljun, Labin i t. d. sakupljeni na javnom sastanku obdržanom dne 19. decembra 1909. u Pazinu:

- 1) prosvjeduju najčešćanije proti novoj osnovi Ministarstva finančija za porez na vino ter:
- 2) mole i zaklinju to c. k. Ministarstvo finančija:
 - a) da u narodno-gospodarskom interesu bude u obči posvema ukinuta potrošarina na vino, a podredno da budu u Istri vredile u tom pogledu iste odredbe kao za Dalmaciju,
 - b) gospodu državne zastupnike i županijski odbor da pokreno u tom poslu shodno.

GOVOR

narodnog sastupnika Dr. M. Leginje, israđen u sjednici carinskega vijeća dne 4. decembra o. g. povodom rasprave o privremenoj proračuni za 1910.

(Nastavak.)

Činovnici bez znanja jezika naroda. Velik broj činovničtva kod namjestništva u Trstu nije absolutno viest jeziku većine stanovništva. Tamo se namjesta mlade ljudi, obično iz boljih družina (Zast. Dr. Rybač: iz aristokratskih) iz aristokratskih krugova, koje se tamno volje, da im se toho pruži priliku, da nauči žemaljsko jeziko. Nakon par godina se vise nepli, da li je prava ili umisljena predpostava izpunjena, već slijedi automatski promaknuće bilo u zemlji ili se pozove takove činovnike na središnja mjesa kao zastup-

niku dotičnih zemalja. (Olobravanje.) Tako se događa, gospodo moja, da imado kod pojedinih "kolarskih poglavara" u Primorju, napose u Istri — u Goričkoj ne možda toliko — ali u Istri — takovih osoba, koji se mogu težko, vrlo težko, u jeziku stanovništva izraziti, nekoj pako ni! (Glas: U dnu Injor Stajerskoj takodjer ne!) Sto se tice dolje Štajerske i Koruške, bilo bi suvišno tužiti se i dalje, jer smo mnogo i mnogo duli o tom, kako su tamo odnosili u istinu neuzdržljivi. O načelu za demokratiziranje političke uprave, primjerice o tom, da bi dotični kotarski poglavari više puta čitav svoj kolar propovodio, neima ni govora, te bi bilo vrlo zanimivo znati kako dotični činovnici doveđe u suglasje sa svojom saviesnicu načinjivanje odnosa učenih službenih i putnih paušala. Nadalje o tom, da bi političke oblasti redovito primjerice sve občinske predstojnike njihovog okružja skupno nazvali a da se o potrebanoj pojedinih krajeva, napose ob onih toli zapuštenog seoskog stanovništva, obaveštiti, neima ni govora.

I tako prolaži sve po šablonu te ostane 99 po sto dobroih pitanja i pobuda na papiru tako, da se redovito baš ono nezvrsava, sto bi bilo stanovništvo u prvom redu od koristi i što je od velike nužde.

Nedostatak proračuna.

Naš državni proračun sastavljen je, kako je poznato, po sustavu tako, da se govori o središnjoj oblasti a zatim o pojedinih dijelovima države, o pojedinih kraljevinah i zemljah. U praksi događa se pako — ja sam već priljevo star te moram kazati u istinu, da sam to tekao pred kratko dobitno upoznao — da tuj država stalne svrhe javne uprave, kao što je to iz pravčuna razvidno, nekoje iznose za jednu zemlju opredio. Ali, po mojem sudu bilo bi vrlo načvasti, logično i razložno za upravu, da bi dotični namjestnik sa svojim izvjesnicima imao stanoviti djelokrug, neku stanovitu granicu, unutar koje bi u stanju bio, tečajem godine taj novac i državna sredstva, koje se odnosnoj zemlji stavlja na razpolaganje, tako uredi i potroši, kako to odnosi do dotične zemlje zahtijevaju. Nedavno pripovjedao mi je pako od vrlo mjerodavne strane, što se u istinu nebi moglo vjerovati, da namjestnik neke krunovine nemže na onom, što je od središnje vlade za slatne svrhe postavljen i posvećeno iz državnih sredstava, baš nista mijenjati te eventualno za veće, tekuće potrebe dotičnog stanovništva ili za one radnje i svrhe, bilo i iste struke uprave upotrebliti, kod kojih je moguće i gdje su preduvjeti, da će se dotične godine provesti. To pravo nekih poglavara zemlje; on ima dakako pravo, da se na središnju vladu bilo kojim predlogom obrati, da taj predlog obrazloži, pak da koji mandatov je središnje vlade o tom predlogu poglavara zemlje svoj sud izreče, to o njemu boju li goru rieleštu izdaje. Ja bili bio dakle mišljeni, — to je moj posebni nazor — posto govorim specijalno u Istru, da bi bilo vreme, a možda nebi ni skočilo — ta mi smo u Austriji u prijašnjim vremenima takvih pokusa imali — da se u toli malenoj zemlji uvede pokuse neke više demokratične, razložnije, manje skupocene, rečak bi ustmjeno javno državne uprave. (Zast. Dr. Rybač: manje centralistički!) To sam upravo htio da kažem. Kad bi se za načelo pametnije pretnako naše političke uprave odluciši, tada bi se već samo po sebi rieleštu jedan velik dio onih pitanja, kojima se visoka kuća tako dugi i u tolikoj mjeri bavi.

Zahtjeva se reformu političke uprave. Pametnom preosnovom političke uprave, ustrojenošću i neposrednošću postupka, kroz to je to kod suda provedeno, bilo bi u mnogom pogledu i hujšadu slučajova planiranja službenog jezika samo po sebi rielešeno. O tom se bo pametno nemajući ni misliti, da bi jedno kotarsko poglavarstvo moglo u jednom drugom jeziku uredovati, nego li u jeziku dotične narodnosti, dotično u jošči odnositi dviju narodnosti; više bo od dvaju plemena neima u obči u nijednoj krunovini. (Glasovi: Bukovina, Šlezija!) Nu da, to su iznimke. Poljaci i Česi Šlezije složili bi se u tom i postali prema Niemcem jedinstveni, kao što činimo primjerice mi Hrvati i Slovenci u Primorju.

Gradnja cesta u Goričkoj na račun Istre — potroba cesta Lupoglavljanije.

Pošto sam već kod političke uprave, to bi specijalno na jednu okolnost upozorio, koju bi morala visoka vlada uvažiti i proti kojoj neće stalno moći uži istomislenici iz Goričke nista prigovoriti.

U pitanju cesta, kašto u obči i u občinitoj političkoj upravi smatra se Primorje, kako je poznato, kao jedinstveni domnjiši sa jednim namjestnikom na čelu; tu je primjerice jedan državni prinos za cestogradnju u Primorju kroz nekih trideset godina sa stalnim iznosom od 60.000 K u državni proračun uvršten. Tu stoji: „cestogradnja u Primorju“. Nu što se dogodilo, gospodo moja? Iz strategičkih razloga, prema dobromu susjedu... (Zast. Dr. Rybač: savezniku!) Savezniku? — to je već pitanje.... Ali s razloga prijateljstva, većeg prometa itd. upotrebljito so je skoro poave onu svetu, koja bila odučena za veći broj cestogradnja u Goričkoj — tako bila bar pred 2, 3 godine — samo za gradnju na granici i tako je ostalo sve ostalo Primorje — rekao bili — godine i godine bez ikakve državne podpore u tom obziru. Ja mislim, drugovi, iz Goričke čo mi to priznati, jer nije možda ni njima svaka cestogradnja, koju se je vjedno i našim novcem u Goričkoj gradilo, posve ugodna ili neobuhodoma činila, jer je valjda bilo i drugih predjela iste zemlje Goričko-Gradiske, koji su trebali, da i njima jedan dio tih državnih sredstava pripade. Na svaki način, gospodo moja, zahtjev je pravednosti — ja bili bio veseli kad bi se bilo mjesto 60.000 K i 600.000 K iz državnih sredstava u tu svrhu upotrebljilo, bismo bili to lagje podijelili, ali ja moram ipak naglasiti, da je zahtjev pravednosti, gospodo moja, da se bude u drugom dijelu krunovine, naime u Istri, nešto darežljivijim i suražljivijim obzirom na cestogradnju i na te prinose, jer mi vam možemo, nevjerojatnih primjera nvesti o zapuštenosti, u kojoj se naše stanovništvo i u tom obziru nalazi.

Mogao bi primjerice nvesti, da punočanstvno mnogih krajeva, kakvih 6000 stanovnika, na takozvanom buzetskom krasu neima nikakve ceste, i da ti ljudi nemogu iz Lupoglava niči četveroprečno k svojim kućama 5 metrikačih centara dovesti.

Gospodo moja! Ja nepretrjavam, to su gole činjenice. Za jednu gradit se imajući cesta plaćao je taj narod kroz 20 godina pokrajini namete od 100 po sto na nežravne poreze, a naime uzprkos tomu niti seziju ceste.

Vlada bi morala poznati naše potrebe.

Necu da navajdam i daljnja slučajeva, jer sam odlučio samo ovako u razrešenili listovih — ako so tako izraziti smijem, danas govoriti i jedino značajno primjero za moje tvrdnje nvesti.

Ja neznam u kojem razdoblju ili kako su dugo vremena natrag provedena unistjenja spisa.

Nu ako se nije, gospodo moja, kod središnje vlade provelo unistjenje spisa, koji bijahu poslije 80 godina podnešeni, to će biti središnja vlada primanjena, da za spise posobnu zgradu u Beču sagradi. (Veselost.) Poznato je, hotio sam to reći, središnjoj vladi i preko mjeru kakve ima potrebu ta zemlja i kako gdje i na koji način bi se imalo pomoći. Gospodo moja! Nu se pučansko smatra, jer se ga nepozna il jor vlada možda i na najviših

Nastavak u prilogu.

Pazinski kotar:

se pojavilo, uvjerenje, da se inače neurednosti same sobom osećaju. Ona nije nikad uigajala osobni kult, nego je uvek nastojala, da pravodobno segne nožem u ranu jalu, da se pojavit na narodnom tlu, da se ovo ne otruje. Mi nećemo jadkovati na naslov „P.-P.“, nego ćemo mu se naručiti sto popusti od dosadanje praktike otvara svoje stupce plaćenikom poredicu i javnog pokretnika i bezbožnika, da brani gospodara. Ako pak pri svemu tome imam kakve sramote, ta je sva od onih koji zlo podinju zahijevajući, da svjet zatvor oči da ga ne vidi ili da iz kavljosti nazove dobrim jer dolazi od stonovite strane. Za to zavrsujemo sa g. Orlić Nikolom: Mere van!

Nakon što je gornji dopis bio jurve složen, doznašmo, da je odnosni broj „P.-P.“ bio dostavljen svim prisjednikom Zem. Odbrana, izuzm. g. Andrijiću. Na pasici, koju smo vidjeli, bilo je ime i prezime jednog prisjednika napisano rukom g. župnika iz Punta. Pitamo ga, koja mu je nakanika bila tom poslijekom? Valjda nije ona, da skodi komu na dobrom glasu?

Voloski kotar:

Prva božićnica u Kastvu. I ovdje odlično prirediti božićnicu školskoj djeci. To je prvi pokus u našem gradu, gdje je to teško uz veliki broj školske djecu — oko 650 što djevojčice, što dječaci, nu ipak se odlučio, da se našoj djeci priredi veselje. Da se uzmognemo koje slike odjelom podariti, zaustavimo se vrijedne gospodje Ernestu Jeliću, suprugu kastavskog načelnika i Božiću Daboviću, suprugu općinskoga liječnika. Ova potonja zaređala je po bojnim obiteljima, te moli darova za našu djecu. Evale jo! Svečanost prirediti će se na Stjepanje poslije blagoslova u dvorani gosp. Benedikta Vlahu, koju je bezplatno ustupio. Biti će pjesme a i šale! Poziva se prijatelje djeca, a osobito roditelje iz grada i okolice, da dodu na svečanost, pa da vide, što njihova djeca znaju. Možda bi koji još posegnuo i u svoj džep, te poslao malen darak, da nošojo djeci veselje zasladi. Darove prima ravnateljstvo djevojčice pučke škole u Kastvu.

Iz sokolske župe „Vitezovi“. — Akademici Istrani! Obzirom na poznatu žalosnu činjenicu, da se hrvatska akademika mladost uopće, napose i naročito na kr. hrv. sveučilištu u Zagrebu premašilo ili niko ne zanima gimnastikom odnosno sokolstvom a niti kakvom zdravim sportom; obzirom na to, da je „hrv. Sokol“ u Zagrebu međutim akademicičarima 50 bezplatnih mjesta na raspolaganje, te što je obećao a valjda već i uveo za njih posebne odjele;

podpisana hrv. sok. župa „Vitezovi“ znači, da se veći dio sveučilišnih džaka Istrana nalazi na hrv. sveučilištu u Zagrebu, te da polazi prve tečajeve pravo i državoslovnih nauka, pozivlje gg. akademice iz Istre na hrv. sveučilištu u Zagrebu, da posveti svoju pažnju i ljubav Sokolu, te da se u prijome radu učlanu u Sokol, kao izvršujući članovi, a po tom prigrele zasade, kojima je zadužnut Sokol, te da se, nastoje teoretički i praktički usposobiti za sljedeći zasad, koje su juš u povoju u istri;

upozoravajući ih, da Istri, koju čeka na njih, treba tjeleeno zdravih ljudi, te nadavse da joj treba demokrata čednih, trevenih i radnih: ljudi dakle svojstava tjelesnih i duševnih, koja će usvojiti jedino u Sokolu; da će ono vrijeme što im ostaje slobodno najkoranjije i nejugodnije upotrebiti u Sokolu, te napokom da će u „hrv. Sokolu“ u Zagrebu naći mnogo toga što neće naći ni u kojem hrv. Sokolu;

kličući, im u nadi, da njezin glas neće medju njima proći bez odziva, sokoški hrvatski Zdravol.

Volosko, dan 18. prosinca 1900.

Za „hrv. sok. župu „Vitezovi“.

Starješina:

Tajnik:

Dr. Poščić.

Dr. Ante Kraljić.

Obustavljeni občinski izbori. Talijski listovi pripovedaju kako je zemaljski odbor u Poreču poduzeo korake — još prije nego li bilo potvrđen zakon o 6 godišnjem obustavi občinskih izbora u Istri, kako bilo dogovoreno između saborske većine i manjine. Tako biju obustavljeni občinski izbori u Motovun i u Bušči, te izbori upravnih vjeća u Labinu — občina Pušči i u Zrenju — občina Oprtalj. Dozvolio se samo obnoviti upravnog vjeća u Rakuju — posto nema tamo narodno-političke borbe.

Posto je tako sada potvrđen spomenuti zakon, ostaju u vlasti sadašnja občinska zastupstva i preko trogodišnjeg roka sve dole, dok bude odobreno novo uređenje ili preustrojstvo občina na narodnoštom temelju. Ta rok nemože trajati dulje od 6 godina. K ovom razdoblju može se obnoviti jedno občinsko zastupstvo jedino privoljom zemaljskog odbora, na što će se pako privoliti samo tamo, gdje neima narodnih borba i gdje nemože diktirati oštetećena jedna ili druga narodnost.

Bilježimo sa zadovoljstvom priznanje talijanskih listova o tom kako je zemaljski odbor već prije nego li bilo potvrđen odnosni zakon činio potrebite korske, da se obustavi izbore u občinama i upravnim vjećima tamo, gdje je bilo očekivati više ili manje izbornu borbu. Zemaljski odbor — skoro izključivo talijanski — pokazao je time, da je sjeguran, da će onaj zakon biti potvrđen — premda se je moralio o tom dovjediti — i pokazao je nadalje koliko mu je bilo na potvrdi toga zakona.

Što se tiče 6 godišnjeg trajanja občinskih zastupstava tamo, gdje se očekuje izbornu borbu i novog uređenja občinama Istre, kroz to vreme, to mo am iskreno priznati, da do tega uređenja ili preustrojstva u roku od 6 godina nemože i neće doći budu li Talijani stajali na svom stanovništu, da se občine uredi onako, kako toj oni ženju.

Provlašeno priznanje ravnatelju g. Radaru. Njeg. Velič. car i kralj Fran Josip odredio je, da se ravnatelju kr. velike gimnazije u Osiku g. Ivanu Rabaru, prigodom njegova trajnoga umirovljenja obnoviti previšnje priznanja za njegovo inogodisnje izvrstno djelovanje na polju javne nastave. Čestitamo srdačno našemu zemljaku g. ravnatelju Rabaru, koji vrši sada častno službu ravnatelja občinske realke u Voloskom.

Krasnili li nam nadi! Kako je poznato preuzeo je na c. k. namjestničtvu u Trstu referat o jednom dijelu skolstva za Primorje g. ministarski savjetnik g. Princijk. Toga gospodina, dopratise u Trsat, kako citamo u slovenskih listovih, vrlo crni glasovi iz Gorice, gdje je služio u raznih službah i na različitim mjestima dugi niz godina. Ti glasovi opisuju kano odlučnu protivnika Slovénaca na Gorickom. Mi ga unapred nećemo da sudimo, ali držimo, da je dobro na ovo upozoriti one, koji budu imali od sada poslu za novim školskim izvještitevom kod nas.

Društvo slovenskih profesora u Ljubljani imat će svoja glavna skupština utraku, dan 28. decembra 1909. u 10 sati prije podne u maloj dvorani Ljublj. Narodnog doma. Odbor molitice p. n. gospodu članove, da bi mu sto prije priobali eventualnu predloga za dnevni red glavne skupštine. Po § 11., točki 4. društvenih pravila treba da se predloži najave odboru pišenom barem tjedan dana prije glavne skupštine.

Svetočić. Hrvatski ilustrirani kalendar za g. 1910. Sa bogatim književnim darom i svim mogućim podacima, shodnim sa svaku osobu. Izdaje Hrvatska knjižarnica u Zadru. Čist prihod namjenjen je hrv. učeočoj sirotinji u Zadru. Cijena mu je K. 1.50 (postom K. 1.80) a dobiva se u svim knjižarama.

IZJAVA.

Podpisani obžalujem vse razčajljive besede, katere sem govoril 30. novembra '09 v gostilini Kolarja Štranga na skodo imenovanega gostilničarju u gosp. Fani Bizjak iz Jelsan, ter jih preklicujem kot neresnične. Anton Zmajšla, Rupa.

Gospodarsko društvo i Posuđilnica u Sveti Vincentu traže poslovodju uz god. plaću od K. 1440 — i stanom u naravi. Poznavati mora posuđilničko knjigovodstvo, amerik. računovodstvo i zemljščnu knjigu. Prednost imadu molitljiji sa kaucijom. Ponude prima do 15. 1. 1910. Odbor.

Broj 2868.

Raspis natječaja.

Otvara se natječaj na mjesto općinskoga liječnika za mjesnu općinu Veprinac, sa plaćom godišnjih K. 2000 plativih u jednakim mješćim postcipatnim obrocima, te putnim paušalom godišnjih K. 250, i stanom u načini na općinskoj zgradici.

Molitljici moraju dokazati da su austrijski državljanji, da posjeduju diplom za sveukupno liječništvo, i da poznaju hrvatski, talijanski i njemacki jezik u govoru i pismu, te podnести molbu podpisomu do 31. januara 1910.

Gledje vršenja zdravstvene službe upozoruju se molitljije na odradbo namješćenske naredbe od 16. marta 1909. br. IV. o 155/12—08 u listu zemaljskih zakona za Primorje komad XIV. br. 15 godine 1909.

Pobliže ustanove gledje liječenja siromašta, takso za pohtudjanje bolesnika u raznim krajevima općine, mogu se razviditi u uredu podpisnoga za vrijeme uredovnih sati.

Glavarstvo općine Veprinac,
Ičići, 18. decembra 1909.

Naćelnik: Bachlach v. r.

Br. 1486.

Raspis natječaja.

Zaključek sjeđnice Občinskog Zastupstva od dne 18. novembra t. g. raspisuje se ovime mjesto občinskog liječnika za mjestnu občinu Barban uz godišnju plaću od K. 2500—.

Molitljici treba da dokažu austrijsko državljanstvo, diplomu sveukupnog liječništva i poznavanje hrvatskog jezika u govoru i pismu, a po mogućnosti i talijanskog.

Liječnik držati će svoj farmaceutički ormar.

Pobliže se može kod podpisano dozvati. Molbe treba podpisomne podnesti do 15. 1. 1910 inclusive,

Glavarstvo občine.

Barban, dne 10. decembra 1909.

Glavar:

Josip Mirković, v. r.

Br. 1836.

Mjesto liječnika.

Raspisuje se mjesto občinskog liječnika za mjesnu občinu Dobrinj na otoku Krku, sa plaćom od godišnjih 3000 kruna. Liječnik volja, da je uspoobi u sveukupnom liječništvu, da imade svoju liječnaru i da poznavanje hrvatskog jezika.

Molitljici za ovo mjesto moraju dokazati dok. zati, da posjeduju austrijsko državljanstvo. — Potraje pogodno mjesto se kod potpisnoga, na svakoj prasti uvid; a molbe imaju se podnesti ovomu obč. poglavarsalu do 10. januara 1910.

Poglavarstvo občine.

Dobrinj, 5 prosinca 1909.

Naćelnik: Sučić s. r.

Od 300 do 500 kruna mjesечно

može svaki lako bez razlike staložiti, koji prodavati u Austro-Ugarskoj zakonom dozvoljene sredke i vrijednostne papire. — Imanje k tomu nije nužno. — Prospekti naših srećaka su jevlini od svih srećaka drugih tvrdkih i lako se mogu prodati, a našim zastupnicima dajemo osim toga i posebnu nagradu.

GUSTAV BRAUN Budapest IX. Béla n. 3.

PEKARNA

LJUDEVIT DEKLEVA

Via Campo Marzio br. 5 - Podružnica Via Veterani br. 1.

Prodaja svježeg kruha tri puta na dan:

Direktna poslužba u domu i u javne lokale.

Prodaja svakovrstnog brašna iz najboljeg mlinu po dnevnoj cijeni.

Poslužba brza i točna.

Pazite na djecu!

Kad su vam ranjava ili imaju kraste osip, crvenito na koži ili bud kakove ne čistoće na tijelu, upotrijebite izvrstnu most zaštitu iz Ljekarne Pećić sada dr. B. Vouk — Zagreb. Daju najuspjeh u svake vrsti rana (rezotine, ogrevine, oprekline itd.), kod prekomjernog zuojenja nogu i tijela te nebi smjeli jedna kuća biti bez glasovite.

masti za djecu.

Čuvajte se patovinali!

Cijena kutija K — 80.

Dobiva se u svim Ljekarnama.

Glavno skladiste:

Ljekarna PEĆIĆ sada dr. B. Vouk
ZAGREB.

Preporučamo našim obiteljima
Kolinsku cikoriju.

Josip Blašković

PULA, ulica della Valle br. 11, Telefon br. 21.

Veliko skladiste kamenog ugljena prve vrsti za peći i stedojače, slatkog (bukovog) ugljena i gorivog drva. — Roba se dostavlja u kuću bezplatno. Preporuča svoju dobru robu.

Narudžbe izvršuju se točno i bezvlačno.

Skladište potrebština za vezenje

NA VELIKO

NA MALO

EDUARD VELICOGLA

TRST, Piazza della Borsa br. 9, parterro 11. kat, Telefon br. 218.
Podpunkt izbor svake vrsti svile, vane, platna, pamuka, kavita i sukna od svile i pamuka, platna, krpja i pribora za vezenje itd. itd.

Radnje nacrtane, kao uzorci i zgotovljeni.

Obrazci najnoviji. — Uzorki šalje na zahtjev.

Za jesen i zimu

proporuča tvrdka —
X BOHINEC & Co. X

ulica delle Torri 2, TRST, ulica S. Lazzaro 17
(iza crkve sv. Antona novoga)

svoje bogato skladiste gotovih odjeća za gospoda i dječake, te razne novosti u konfekciji za dame i djevojčice. Solidna poslužba. (Odjeća po mjeri.) Cijene velike.

Tko treba bijelog platna, oxforda, kanafasa, zefira, kriseta, flanelu, itd. noka narudi u

Josip Běloun,

tkaonica,

Novy Hradek, Česka;

Samu dobra-roba, solidna poslužba.

40 metara lepih ostataka za K 16 franko pouzećem.

Ako roba nebiti po volji, može je nestrukirano poslati natrag.

~~~~~ Tvorničke cijene. ~~~~

Jeftino česko

PERJE

za krevete

5 kg. novo čistno K 960, boja K 12—

biele paljutice čistane 18— , 24—

kao anteg biele palju-

Ulice čistane . . . 30— . . . 36—

razrađuje se franko pouzećem.

Zamjenjuje se i prima natrag uz neškandu tovar. troška.

BENEDIKT SACHSEL, Lobes, br. 259

posta PILSEN, Česka:

Pozor!

Pozor!

50.000 para cipela.

4 para cipela samo za K 8 — .

Radi obustave plaćanja nekojih većih tvoraca, ovlašten sam jednu oveću zalihu cipela izpod cijene. — Svakom čovjeku sajcem z para mužkih i z para ženskih cipela na vrhcu iz crne ili žute kože sa čvrstim poplatima, moderne i elegantne mode točno po pripisanoj mjeri.

Sva 4 para stoje samo K 8 — .

Razrađuje se franko pouzećem

L. Zweig's Schuh-Export

KRAKOV broj. 95.

Promjena dozvoljena, a na zahtjev vraćam i novac.

Gospodari! Želite li da Vaše blago ostane *zdravo*, da Vam se *svinje* (prasaci) debele te više i bolje mlička, da Vam *krave* davaju probalja, te da ga sačuvate od *kašila*, *glutnog kastara*, *naduvanja*, *zapakline*, *glisti*, itd. to upotrebljavajte samo

PRAH ZA BLAGO pripravljen u Ljekarni k svetom Cirilu i Metodu u Pazinu pa će to se ovjedociti o koristnom djelovanju istoga.

Olena jedne kutije 1 kruna.

Napuljak o uporabi jest naznačen na svakoj kutiji.

Gospodari! MAZILO ZA BLAGO ILI FLUID

koje je najbolji liek za konje i volove za pojedanje i okrijepljenje nogu, poslije teškog i napornog rada, te bolesti u kraljih i plećima, kod srčnih sila, kod upale kopita itd. Izvrsno djeluje kod (prasaca) *svinje*, kada nemogu na nogama stati i kad se opaža slabost na blagu.

Cijena jedne boce 1 kruna 40 filira.

Dobiva se samo u Ljekarni k svetom Cirilu i Metodu u Pazinu (Istra). — Narudžbe se obavljaju poštanskim pouzećem ili da se novac unapred potraje. Ista Ljekarna preporuča svoje bogato skladiste svih drugih liekova.

Odlikova za 3 zlatne kolajne u Gorici godine 1881. 1894. 1900.

Čestna diploma i zlatna kolajna u Viđenu godine 1908.

Zlatna kolajna i zlatni križ u Rimu godine 1903.

Svićećarna na paru J. Kopac, Gorica, ul. Sv. Antona br. 7.

Preporuča pred. svećenstvu, crkvenom starodinstvu, p. n. slavnom občinstvu svjeće iz priješnjeg pčelinoga voska. Kilogram po K 5 — . Za prijevod jamicim s K 2.000. Tumjan Myrrae, Styrax, fitak i stakla za vječno svjetlo po jedinstvenoj cijeni. Gg. trgovcima preporučam svjeće za pogreb, za božićno drvce, voštene svitci i med najjeftinije vrti uz veoma niske cijene. Žuti vosak kupujem u svakoj množini po najvišoj dnevnoj cijeni.

Na zahtjev šaljem odjedinik franko.

OPCINSKA ŠTEDIONICA

u BIOGRADU pri moru (DALMACIJA).

Osnovana po regulativu c. k. Ministarstva u Beču, podjednočenjem cijelo kupne imovine općine Biograd i pod državnom kontrolom.

Ukamačuju uloge na štednju sa

5% čistih,

jer i porez na kamatu uloga plaća sama štedionica.

Podjeljuje hipotekarne zajmove, ekomptira mjenice i vrši ostale bankarske poslove.

Uplatne listove c. k. poštanske štedionice za ulaganje novaca šalje besplatno.

Svi u krojački salon Zovlića II

Trgovina manufakturne robe i krojački salon

MARKO ZOVIĆ - PAZIN

Skladište odijela najmodernijeg kroja i sukna, kao i samog sukna za muške i ženske

uz tvorničke cijene.

Svakomu je slobodno pogledati i promjeriti robu.

Zašto može Zović za 30% jeftinije prodati šivači strojevi?

Zato jer radi bez agenta!

Osim godišnja garancija,

Konkurenca isključena.

Brza, točna i solidna poslužba.

Sjetite se družbe Sv. Cirila i Metoda za Istru!

mjestih neko protuslavensko mnenje, što nešto nižega, nešto manje vrednoga, 'kao neko ravnodušno stanovništvo, koja se nemože za ništa pridobiti.'

Međutim gradit će, gospodo moja, državnim prilini slijajne dvorce, slijajne hotelle itd. koji mi se u istinu pritičaju obzirom na nesrećni položaj našeg polodjelskoga pučanstva tako, kano male škrabice kakve vidjamo ovđe u Šeću posvuda u zimi za kosiće i za druge ptice a da se uzagnu ptice selice kad ovuda prolaze, nahraniti, nu u zemlji ostane od svega tega vrlo malo ili ništa.

Poljodjelski činovnici nepoznaju Jezik naroda.

Doktaknuti ču se samo jednog primjera. Što se nebi sve imalo kod nas u poljodjelstvu poduzeti? Mi imamo dobrim dijelom takodjer gradskog stanovništva; stanovništvo takozvanih gradova — to su posve maleni gradovi, koji su postali od starih kastela — bavi se mnogo a stanovništvo na selu izključivo sa poljodjelstvom. Sto se sva taj učinili može razviti često odatle, što je za najmanje četiri petine seoskog pučanstva Istre, sa tojedeg od Hrvata i Slovenaca, kod namjestaštva u Trstu samo jedan Izvestitelj za polodjelske stvari i jedan takozvani zamjaljski kulturni nadzornik, dvojica dekla gospode, proti kojim nemam ju osobno ništa, od kojih pako, nu to mogu Vam založiti poslušnu riječ — pozna jedan jedva 50, a drugi stalno 10 hrvatskih ili slovenskih rječi. (Čujte! čujte!) To su odnosnici, u kojima živimo mi tamo dolje pak nam su još kaže: Vi ste narodni pretjeranci, Vi niste nikad zadovoljni, Vi ste... ja neznam već šta, ali o tomu ćemo još govoriti.

Pravosudje i tribunal u Puli.

U pravosudju — to moram priznati, svakomu se mora, bilo i u najvećem neprijatelju, makar i njegovoj preuzisnosti Hohenburger-u, dati pravo, gdje je nešto on, ili bolje rekuć možda, njegov predčasnici učinio — ide nešto bolje, nu niti iz daleka onako, kako bi moralio biti. Naučiši ču opet jedan eklatantan primjer. Sudbeni kolar Pazin ili Pisino kako ga Talijani Mittlerburg, kako ga Niemci zovu — navesti ču točno, jer je dobro da se nekoje stvari optuži — repetita juvant — pokazuje po zadnjem popisu pučanstva polag občinskog leksikona za Primorje: 1742 Talijana i 25.000 Hrvata. Pred malo dana imenovan je kod toga suda mladi čovjek za sudeca, koji nije kada ni ustvrdio ni pismeno izrazili se hrvatski ili slovenski (Čujte!) To isto dogodilo se je pred kratkom vremena kod kotarskog suda u Puli, u čijem okružju je stalno vrlo znatna manjina hrvatskog pučanstva, koje, posto spada, kako je poznato, mjenjanjuće se stanovništvo pod vojnički sud, sačinjava stalno nastanjeno slovensko pučanstvo.

U najnovije doba imenuje se dakle na kotarskih sudovih Istre opet takove osobe, koje nepoznaju jezik znatne većine pučanstva zemlje.

Moram, da se kod pitanja o upravi pravosudja dotaknem u kratko još jednog predmeta, koji je takodjer značajan. Grad Pula ima bez vojnika 45.000 stanovnika. U neposrednoj blizini nalazi se kotarski sud u Vodnjanu.

Nedaleko od Pule jesu otoci Cres i Lošinj; istotako odaljen od Pule je kolar Labin, koji je s automobilom spojen i nedaleko od Pule — svakako istotako odaljen od Rovinja, to moram priznati, jest sjedište kotarskog suda u Pazinu. Bio bi zahtjev pravednosti, da bi za središte, kao što je Pula, okružni sud bio u Puli, nipošto u Rovinju, u gradu od 10.000 stanovnika. Mjenjeni i trgovacki poslovni, koji se razpravlja kod okružnog suda u Rovinju dojace skoro izključivo samo iz Pule; to

vredio takodjer za mnoge druge poslove, primjerice kućnene stvari. Nekod mora dakle iz Pule i okolice, kano što i sa okota u Rovinj.

Od deset godina am dolaziti od strane vlade skoro u svakom zasjedanju zemaljskog sabora za Istru poziv, da bi se o premještenju okružnog suda izjavio. Ustrojenje ili premještenje jednog suda neodvisi, kako je poznato, po zakonu od privole jedne pokrajine, mora se tako prije ipak imati mnenje zemaljskog sabora. Na sedam, ili osam upita vlade nije se tada izključivo vladajuća talijanska većna zemaljskoga sabora Istre izjavila. Ja bi htio vidjeti jednu državu, koja bi trijeklo što takova od jedne pokrajine, koja je tako velika kao jedan kolar Galicije. Tako daleko ne smije sizati autonomija. Ako pila vlada šest ili sedam puta: molim, reci da li ne, tada je to potinje uljednost, da se na to nešto odgovori. Sada se je stvar promjenila. Ljudi su uvidjeli s jedne strane, da mi nismo vuci, koji sve razderu, a s druge pako, da bi mogli široku slojevu pučanstva Pule uslijed takovih ludišja za talijanskim stranku izgubiti. Čuvala pučanstva jesu prilično talijanska, ali na mnoštvo — o tom ču dozvolom jošto nešto kazati — bi se mogli prevariti. Uvidjelo se je dakle, da ako se već nemože izposloviti premještenje okružnog suda iz Rovinja, onda neka se ustroji novi okružni sud u Puli. Dobro, mi nemamo ništa proti tomu. Mi bismo se mogli najviše sa Talijanima raditi toga zakvaliti koja bi se kojare imalo pod okružje u Rovinju pustiti a koje Puli priključiti. Kod toga nemožemo absolutno slabo proći. Međutim počinjući naši narodni protivnici nove ludišje. Ako ostanemo sa više kotara u Rovinju, to će biti po našem mnenju to okružno sudiste za nas jate, to će se naići više u hrvatskom jeziku uredovati; bude li više kotara, Puli priključeno, to će Pula za nas biti jačom.

Pri tomu neizgubimo mi posve ništa, mi se nećemo radi toga po svoj prilici dugi prepirati, već ćemo nastojati, da se s gospodom sporazumimo.

Medutim je visoka, prazna vlada... (Veselost). Mogao bih se inače izraziti, ali neću toga. Kazati ču vam sada, što se je dogodilo. Stranke su prilično složne, ministarstvo pravosudja je dodjuno sporazumno i zadovoljivo i to nipošto iz strančarsko-političkih razloga, jer mi se držimo Hohenburgera da bi bio osobito Talijanom ili nama naklonjen — on je Niemac i to će ostati; čest mu, samo ćemo mi nastojati, da se brzo pobere. (Veselost.)

Ministarstvo pravosudja je sa stanovništa pravosudne uprave posve sporazumno, te su koliko je meni poznato, poduzeće sve mijere, da se za Pulu i za nekoje, 'još neopredjeljeno' kotare ustroji novo okružno sudiste. Provedenje toga je u interesu pravosudne uprave; ono se tiče i privatnih interesa a ja bih kazao i državnih, finansijskih interesa, jer, dok ostaće okružno sudiste u Rovinju za Pulu i za druge blizu sudeove, mora se za kazneno — pravne svrhe mnogo trositi. (Zast. Dr. Rybar: za pristojbu svjedocima) Da za pristojbu svjedocima itd. I jer jo kaznionice u Rovinju upravo redarstveno — protivna. Ta poznato je, da je onaj žrtvovan, koji imade čest i sreću (Veselost) kroz šest mjeseci tamo sjediti. Kod nas se ljudi neodsudjuju da odsjede toliko i toliko mjeseca, već se ih odsudi, da postanu sušćavimi.

Pri tako važnom pitanju dolazi, kuko čujem, jedna druga viša oblast, koja reče: Da, ali nije možda shodno, nije u vremenu, jer nisu jošte stranke gledi zaokruženja sudbenog okružja složni. Ovdje se neradi o kakvom političkom pitanju, ali ako se takovo izlike... (Zast. Spinelli: to je ministar putarnjih posala!) ...Ja neznam da li je ministar finansija ili ministar javnih radnji, toga neću da iztražujem, ali činečica stoji, da se k rješili tog važnog pi-

tanja nepristupa, jerbo nije visoka vlada, nadalje ovako isto, do pravog — monarhia biva često, kad se radi o nama, gledi provedenja složna.

Neki mi bude dozvoljeno još spomenuti, da nam je mnogo do toga bilo, da se rješišto pitanja požuri, jerbo je protupravno, proti svakom načelu pravosudja, što mi nemožemo u sjedištu našeg sadašnjeg okružnog suda sastaviti poroni dvor, koji bi bar djelomično jezikovim potrebama odgovarao. (Sledeći.)

Naše socijalne prilike u Istri.

O razvitku našeg narodnog života u Istri, opaža se jedan proces, koji danomice svatovise i više razvija naše redove u užajamnom radu za kulturnom i političkom slobodom i blagostanjem. Taj neprirodni proces jest onaj socijalni jaz, koji odjeljuje i zgraje na jednu stranu neuko i konservativno seljaštvo, a na drugu akademski naobraženu Inteligenciju. Jaz je taj velik i gotovo nepremostiv, onakav jaz, kakav postoji između načražbe i nenačražbe, između kulture i nekulture.

Seljački nas stalež, koji se nalazi u skrajinjih bjedi i nevolji, koji živi u tmili neznanja, te se kreće u uskim granicama primitivnosti i konservativizma, napreduje dodosi, ali na žalost samo kvantitativno, dok se kvalitativni napredak slabo opaža. Danomice povećaje se broj seljaštva, no zemljiste, na kom živi, ne proširuje svojih dimenzija. Tim porastom količina u pogledu broja uvećava se jedino bjedi i nevolja, cijepka se zemljiste i stvara se seljački proletarij. Hiperprodukcija kod seljaštva se veoma malom posjedom radja zlim posjedicama, jer su granice zemljiste determinovane kao što i izbor zanimanja u seljačkom staležu. Svaki je seljak prinuđen, da si izabere samo jedno zanimanje a to će obradjivanje zemljista ako hoće da ostaje seljakom. Sloboda u biranju zanimanja jest kod poljodjelstva jako ograničena.

Samo pako zdravi i tjelesno jaki seljak uz istodobnu volju za rad može ustrajati u teškoj borbi sa prirodom, koju on mora svaldati, ako hoće, da ne gladiju; ostali osudjeni su na vječno trpljenje ili prosjanje. Seljakom. Stolboda u biranju zanimanja jest kod poljodjelstva jako ograničena.

Samo pako zdravi i tjelesno jaki seljak uz istodobnu volju za rad može ustrajati u teškoj borbi sa prirodom, koju on mora svaldati, ako hoće, da ne gladiju; ostali osudjeni su na vječno trpljenje ili prosjanje.

A i kod naše inteligencije ne svatu ružice. Broj njezin doista raste upravo geometrijskom progressijom tako da i tu prijeti — osobito u nekim kurijerama — skora hiperprodukcija, koja radja načraženim proletarijatom; no i tu vidimo, da uspijevaju samo ljudi duševno sposobni i karakterni, ljudi čvrste volje, htjenja i znanja, dok ostali, koji ne mogu da svalduju goleme poteskoće, koje našlaze na svom putu za vrijeme nauke, zapadaju u žalosne životne prilike, a kojima se potučaju čitav svoj vječ.

Jedno jo pako polje indeterminovanih granica u slobodi biranja zanimanja, polje između staleža seljačkog i „gospodskog“, gdje se pruža mogućnost svakomu, da zadržuje onim radom, koji ga najviše veseli i za koji ima najviše volje i smisla. To je polje industrijsko. Tu imade hiljadu i hiljadu zanimanja, kojima se može čovjek posvetiti, gdje može uspjevati i zaradjavati prema svojem radu, jer ne treba da se bori s takovim elementarnim silama, koje su katkada nevjadiće, kao što je to kod agrikultura, kod seljačkog zanimanja. Obraćam, trgovac te svaki industrijalac uopće može zaradjavati unatoč tuču, suši, poplave, studeni, snegu i drugih prirodnih pojava, a kojima kod agrikulturu potpuno ovise uspjeh rada.

Jedan samo pogled na naš narodni život u Istri pokazuje nam žalosno stanje u tom pogledu. Tuj se naš narodni socijalni život razgraničuje samo u divlje grane; no knožno svaki organizam, koji se razvija samo u nekim svojim djelovima, postaje monstrum, tako i naš socijalni život, kao skup pojedinih organizama, razvit će se, bude li i

nadalje ovako isto, do pravog — monarhia. On nam se već sada prikazuje kao neki čovjek velike glave, silnih ruku i nogu, a slabog i nerazvijog života. Ako je glava stalež inteligence, a ruke i noge seljaštva: život nam predstavlja srednji stalež, stalež gradjanstva, trgovaca i obrtnika, kojeg mi u Istri nemamo. No upravo je taj stalež najjače uporista narodnog života i najjače baza za njegovo napredovanje. To nam dokazuje povijest i razvitak svih civilizovanih naroda, a rečenica: Dio Stadluft macht frei, nije bezrazložna.

Rasadiste kulture i narodne svijesti te njihov pravi nosioč jest upravo srednji stalež.

A ne samo da je taj stalež nosioč kulturne i političke slobode i blagostanja, već se u njem nalazi i ekonomsko blagostanje. U rukama bogatih trgovaca, obrtnika i građana leži kapital jednog naroda, koji je ujedno odlutan po sudbinu njegovu.

Rad nas dakle u Istri treba da ide začinjam, da i tu priznajući ispunju našem društvenom životu; treba da se rekrutira vake godine što više takovih ljudi, koji će za kratko vrijeme uz neznatan trošak postići ugledni položaj trgovca ili obrtnika, položaj uglednog gradjanina. Od koliko li bi važnosti bilo kod nas ustavljavanje jednog duštva za namještjanje naučnika u obrt i trgovinu! Naučnikovanje traje samo 3 odnosno 4 godine. Vrijeme je toj dakle kratko, a i ne traži gotovo nikakvih materijalnih žrtava, a naučnik može za vanredno kratko vrijeme kao pomočnik samostalno zaradjati, i kojemu ne će zarade oduzeti „ni gradi, ni suta“, kako naš narod voli.

Stvarajući ovoj stalež pomoći ćemo narodu u kulturnom, ekonomskom i političkom pogledu; stat ćemo na put hiperprodukciji u seljačkom staležu. Svaki je seljak prinuđen, da si izabere samo jedno zanimanje a to će obradjivanje zemljista ako hoće da ostaje seljakom. Sloboda u biranju zanimanja jest kod poljodjelstva jako ograničena.

Uzvrsi pak u obzir, da je naše seljaštvo uza sve svoja imao još uvijek u nutrijini svojoj zdravu i nepokvareno, ima kuo takav elemenat veću bolju budućnost nego li degenerirani elemenat, koji se jo pred njim u gradove sklonio i od njeg se upravo kineskim zidom odiošlo.

Cim stane jednom prodirati u gradove naš život otvarajući tu svoje trgovine i obrtničke radione, uzmaći će pred njim izrođeni protivnik.

Najeklatantniji nam je dokaz tomu Trst. Ničega se Talijani više ne boje nego li prodiranja svježeg slovenskog naroda iz okolice u Trst. I dan na dan moraju da gledaju sve to veće manifestacije uspijeha naše braće Slovenaca i Slavena uopće, a rapidnu propast svojih tradicionalnih naroda.

Srednji, obrtnički i trgovacki stalež te gradjanski uopće nama je u Istri bezuvjetno potrebit, bez ovoga ćemo samo životariti, ali pravog života ne će nikada biti.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 16. 12. 1909.

Obstrukcija u carevinskom vieću.
Pod sami konci godine bio se je položaj carevinskog vieća tako zaostrio, da se je moralno služiti razputi ili bar zatvorenje državnog sabora. Do Zastoka sukoba između vlasti i njemačkih stranaka s druge strane došlo je radi preustrojstva sadašnjeg ministarstva. Slavenima se nudjalo pot ministara — 2 Čeha, 2 Poljaka i 1 Jugoslaven — ali „Slavenska Jednota“ odbila je jučer sa 10 proti 8 glasova svaku prevaru i zaključila je obstrukciju. Ona hoće podpuniti paritet: 6 ministara, ravno kao Niemci, a ministar-pradjeđenik i domobranstva nisu se na računju, jer oni ostaju neutralni, inače ovomu ministarstvu ne dozvoljuju ni prevrioni proračuni.

Olitorio je obstrukciju Kollarž, živinor iz Česke. On je započeo svoj govor na 1:10 po p., a svršio ga je po polnoći na 2:30. Govorio je 12^½ sata.

Posle Kotlaža govorilo jo više njih po 3 i 8 sati.

Bč. 1. 12. 1909.

Obstrukcija je trajala puna tri dana i tri noći. Tako dugo trajala je naimo jedna sjednica u kojoj je govorilo desetak čeških zastupnika agraraca i radikalaca.

Dok je obstrukcija u parlamentu trajala dotle su se pravci stranaka vuni pogadjali i dogovarali nebi li so našao način kako bi se obstrukciju ublažilo i parlamentat za rad sposobnim učinilo. Taj je način prednjan konačno danas oke podna.

Tada je bio dan znak zastupniku agrarcu Duricu, da završi svoj govor. Tada su stali utemeljivati prešnost novog predloga što ga sastavile zastupnici Dr. Kramar i Dr. Krek, kojima daje predsjedniku veliku vlast u parlamentu. I taj predlog je zadobio većnu u parlamentu.

Prešni je predlog primljen sa 325 glasa protiv 91. Što se samoga dojma tiče, to Niemci vole, da je njima sputana sloboda od sada, a Slaveni opet tvrde, da je njima sputana sloboda. Osobito se protiv ovome kompromisu neki slavenski politmeni hrvatski zastupnici, koji vele da između Slavena i kršćanskih socijala ne može biti kompromisa, a nekući li bloka. Niemci će, čim spase vlasti proravenski provizorij i ovlastbeni zakon za trgovinsko ugovore, Slavenima okrenuti ledja i stvoriti jaki jedan njemački stranički blok. Međutim do sada se još ne zna, što je potaknulo kršćanske socijale na ovaj nenadani preokret u politici.

Pogled po Primorju.

Pulijsko-rovinjski kotar:

Velika Izborna skupština. U nedjelju 26. t. mј. na Stjepanje, obdržavat će se u 10^½, s. prije podne u dvorani Narodnog Doma velika izborna skupština gledje skorih izbora za obnovu občinskog zastupstva u Puli. Pozivaju se svi naši, kojima nije zamrla krv za svete slavenske pravice u mјestnoj občini Pule i kojima je stalo, da se sve nepriliske i teške nevolje koje nas tiše, odstrane, da mnogobrojno pristupe na skupštinu. Tu će cuti, kako da stupimo složno na izbore, da stresemo jednom sa sebe jaram koji nam tisti došu i tielo i da izvojšimo sebi ona prava koja nam po božjem i ljudskom pravu pripadaju. U nedjelju dakle svi u Narodni Dom.

Občinski izbori u Puli. Nupokon su raspisani izbori za obnovu občinskog zastupstva u Puli, koji počinju na dan Sv. Tri kralja dne 6. janara 1910. a trajat će do 20. janara. Dne 6. janara biraju izbornici občenite ili V. kurije jednog zastupnika i jednog zamjenika.

Dani izbora su ovi: V. tielo: 6. janara, izborni lokal Hotel Belvedere, od 8 pr. p. do 3 po p. glasuju izbornici porezne občine Pula od slova A do P ukљučno, a 7. janara izbornici Pule od slova A do Z. Dne 8 janara od 10—12 u Fažani, a od 3—5 po p. u Šibaru i 9. janara od 9—12 u Galečanu. V. tielo, II. kotar, bira jednog zastupnika, jednog zamjenika, i to: 6. janara u Medulinu od 9—12 glasuju izbornici iz Ližnjana, Medulina, Jadreški, Škatari, Šikići, Komunal i Valmadrę; 7. janara u Alturi od 9—12 glasuju izbornici iz Alturę, Kavrana, Laborike i Montića; 8. janara od 10—11 u Percoju, a od 3—5 u Šibeniku; 9. janara u Pomeru od 9—12 glasuju izbornici iz Pomera, Premanture Valdečeka, Vinčurana, Vinčana. III. tielo, prvi kotar, bira sedam zastupnika, 8 zamjenika, i to: 12, 13, i 14. janara u Puli; 15. janara u Fažani od 10—12, a u Šibaru od 3—5; 16. janara u Galečanu od 9—1 po p.

III. tielo, II. kotar, bira 6 zastupnika, 4 zamjenika, i to: 12. janara u Medulinu od 9—12 glasuju Ližnjanci, Medulinac, iz Jadranski, Škatari, Šikići, Komunal i Valmadrę; 18. janara od 9—12 u Alturi, u Alturę, Kavrana, Laborike i Montića; 14. janara od 10—12 u Percoju; 15. janara u Šibeniku; 16. janara u Pomeru iz Pomera, Premanture, Valdečeka, Vinčurana i Vinčana. II. tielo bira u Puli 18. janara od 10—1 po p. deset zastupnika, šest zamjenika; I. tielo, I. srez bira u Puli 19. janara od 9—12 s. 8. zast., 4 zamjen., u II. srez od 4—6 po p. 2 zast., 1 zamjen.; IV. tielo bira u Puli 20. janara od 10—1 po p. 10 zastup., 5 zamjenika.

Hrvatsko kazaljšte u Puli. U nedjelju dne 26. t. mј. predstavljat će se „Grancari“. Ob ovoj glumi ne treba pobliže govoriti; jer je občinstvu dobro poznata i uvicka bila mnogobrojno posjetena.

Naša Sloga i župnik Kropok — naši biskupi i Dr. Laginja. Na velikoj skupštini naroda obdržanoj prošle nedjelje u Pazinu očesao se je veleć. g. župnik Kropok i o „Našu Slogu“. Na koncu svoje govoritve na obranu naredbe svoga biskupa okreunuo se na pozornici prema narodnim zastupnicima te isto govorili kako „Naša Sloga“ žestoko napada naše biskupce, ni krive ni dužne, itd, itd, na što ga občinstvo burno prekinu, da to nespada na dnevni red, nek se drži predmeta itd. I. g. župnik zamuknu. Kad mu je kašnje odgovarao zastupnik Dr. Laginja na razne njegove prigovore i opazke, odgovorio mu je i na te tobožnje navale našega lista na novine i nedužne biskupe približno ovako: Ja pišem vrlo malo žalitost sa „N. S.“, jer mi vremena nedostaje, ali da mogu više pisati za taj list pišao bi možda o jednom ili drugom biskupu koliko toliko blaže, ali bi stalno udario po jednom ili drugom biskupu mnogo ostrije nego li se to u „N. S.“ obično čini. Oduševljeno odobravanje popratilo je ove riječi narodnog prvaka.

Da li naše svećenstvo uvadju u crkvi hrv. jezik? Na svagdanje podvate talijanskih novina i drugih neprijatelja slavenske riječi u crkvama hrvatskih župa, donasamo dva dokaza, kako naše narodno svećenstvo ne treba da uvadja hrvatski jezik u crkve, jer je odavna u porabi, nego je našeg narodnog svećenstva sveta dužnost, da staru porabu hrvatskog jezika u crkvama marljivo, brani i čuva. Ujedno ovi dokazi neka budu dokazom, kako lažne i prevarne nekoji neprijateljski biskupi i Rim osnivaju svoje argumente u progolu i unistavanju hrvatskog jezika u crkvama.

Prvi dokaz vadimo iz „Dizionario teoretico-pratico di casistica morale“, stampato a Venezia 1847, Tom. 23, pag. 321, gdje čitamo: „Nell'Istria, nella Liburnia, nelle Dalmazia litorale la messa e gli altri usi del divini si celebrano nella lingua illirica, ma con tutto questo si osserva sommamente il rito romano. Della stessa lingua, come afferisce il cardinale Bona, lib. 1, c. 9. n. 4., si fa uso appo i cristiani Taratti del Chersoneso e Cirrassi, nonché appo alcune nazioni del Ponto, e parimenti usano di questa lingua nella Servia, Illiria, Bosnia, Bulgaria, Russia minore, Volinia, Podolia, ed in una qualche parte della Lituania, e negli altri paesi costantiniani. L'uso di questa lingua nelle sacre funzioni ecclesiastiche fu introdotto nel secolo nono, quando i Moscoviti diedero il proprio nome alla religione cristiana sotto l'impero di Basilio il Macedone, come dimostra il Boni, al tomo 7...“

Pisac navedene knjige, Talijan, nije aleguirao bio zadajan ljubavlju prema hrvatskom jeziku u crkvama, isto tako kao što je današnji Talijan u Rimu počao od Pape pa sve do najzadnjeg talijanskog kupselama u Istru. Prosto dake lože svaki koji kože, da hrvatski svećenici uvadaju hrvatsku molitvu u crkvu.

Drugi dokaz podaje nam dne 20 februara

1628. koparski biskup fra Girolamo, koji piše: „Nei villaggi habitatli da schiavi, vi sono alcuni sacerdoti di quella nazione e lingua, che recitano li divini offici e la santa messa nell'idioma schiava secondo la traduzione di S. Girolamo, e si tollerano per soddisfare alla barbarie di tali popoli. — Capodistria 20/2 1628. — fra Girolamo, Vescovo di Capodistria“. Cfr. Foglio, diocesano di Trieste-Capodistria dell'anno 1865, pag. 158.

Ovdje koparski biskup fra Girolamo — to je govorio u sinodu državom u Kopru — govri „si tollerano“. To kaže zato, jer „il papà Giovanni VIII. promise la lingua schiavonica, ma l'Evangelo si prima recitava in latino, e poi in illirico“; dočim Grjur VII. „nell'anno 1629 negò a Vladislao, re di Boemia, la lingua schiavonica“. Tako argumentira ladanji koparski biskup fra Girolamo i time rječima hode da opravdu, zašto je napisao „si tollerano“, ali ipak nije mogao zanikati, nego dapaće to očita polvrdio, da imade u njegovoj biskupiji župu i svećenika koji ne saino da u crkvi rabe slavenski jezik, nego i u tom jeziku obavljaju službu božju, sv. misu. Isto ono što spominje, da se je evangijelo prije pjevalo latinski a poslijevrhantski, tako nekako zahtjeva sada Papa. Pij X. Sjećamo se, da nekoj crkveni oči uči i prepoveduju, da su u crkvi nesmije uzatud trošiti vreme. Ali buduće se radi o hrvatskom jeziku Rim se ne drži gornjih nauka, to nejnai da se u ovom slučaju u crkvi izjavu vreme troši.

Buduće najnovijom progonom i izgromu hrvatske molitve iz crkava imado u velikoj mjeri svoje kosmati papke i austrijska vlast, spominjemo kako „Korrespondenzblatt“ i sada već u tri broja na dugo i obširno izrazuje želju za duševnu korist, da bude austrijski episkopat zamolio Sv. Oca, neka dopusti uporabu narodnog jezika pri pođeljivanju svetotajstva tako, da Niemci molj njemacki, Poljak poljski itd., pak da bi se tako prije zadržala istočna crkva sa zapadom. — Čini se, da ovdje izbjiga onaj stari manevr austrijske diplomacije: nahukaj najprije proti slavenskoj liturgiji, a onda se prikazi kao nevinjanjan.

Krčki kotar:

Punat dne 16 decembra. Na odgovor našem dopisu, uvrštenom u broju od 11. novembra „Naše Sloga“, donaša „Pucki Prijatelj“ u br. od 10 decembra odluči dopis iz Panta. Koprcajuć se u pobijanju naših navoda, a nemogući je pohititi, dopisniku je „P. P.“ bilo povrgnuto do loga, da nadje našeg dopisnika, pa da ga onda sasuje osvadama i uvrđedama. U tome se pokazuje majstor. Na tu kobasicu, protkanu žicom naduvnosti, nebi bilo od nužde osvrati se. Tko se onakvim oružjem brani, znak da mu obrana hraniće, pak se sam odsudiće. Nu, jer se onim nedioničnim pisanjem hitelo djelovati na proteste ljudi, moramo da one izvede stvarno odbijemo.

Zemljiste, sto ga je Crkva prodala g. Orliću, htio je kupiti i g. Žic Nikola sin Frana, ali mu bje rečeno, da će se u svoje vreme obdržavati dražba. Nakon godinu dana, pozvan g. Žic da izjavlji, nije li možda odusla od namisli da kupi ono zemljiste, odgovori da nije, da čeka da pada dražba, pripravan natjecati se kod iste za ono zemljiste. U to vreme prestao je biti crkovinarom g. Orlić Nikola, koji je također zahtjevao, da uvršledi dražbu. Do dražja medjužim nije došlo, već je zemljiste kupio g. načelnik mimo dražbe, nakon što je g. Orlić Nikola prestao biti crkovinarom. Zato nestoji, da je g. Orlić Nikola prodao ono zemljiste g. načelniku.

Na dokaz tomu stoji kupoprodajni ugovor, koji no nosi podpis g. Orlić Nikole, Čuvši ovaj kasnije, da je g. načelnik platit krunu po metru, imao je podpuno pravo, da mu u sjednici dovrško: Mere van! Nije naša, da na ludje vlastničvo saljemo vještaka. To će imat učiniti zanimane stranke, kada bude između sebe podjeljivale česticu 81. Ali ovdje počinje tvrdimo, da je g. načelnik posegao na onu česticu, još nepodjeljenu i da je zapremio bolji dio.

U smislu ugovora, kako nam ga navadja dopisnik „P. P.“, imao je vlastnik platiti kmetovom polag procjene dva trećine mlijecnjac. On je to i učinio, ali je procjenitelja sam odabrao, izključiv procjenitelja protustranke, koja je imala pravo da imenuje jednoga procjenitelja, kada joj to pravo ugovor ne krati. Za to rekoso, da je kmetovo jednostavno odpratio, i znamo, da ga ne blagoslovio. Dopisnik nastavlja: „S onim zidom, kojim je g. Orlić nešto od kupljenoga zemljista obzidao, nije se čestice 81, ni dotakao“. Mi smo bili protivno utvrdili, pa nam dopisnik dobacuje, da smo legali. Mi toga njemu nećemo reći, nego naprosto uslanoviti, da je g. Orlić sa istočne strane došao zidom do groblja, a da čestica 81, siza u širini više metara ne sjever od groblja. Sa zapadne ju je strane bio još od prije dobrim dijelom obzidao, i to sa tvornicom samom. Vanjskim se čitateljem „P. P.“ može dati stoga razumjeti, ali domaćim ne.

Osvjedočeni, da je g. Orlić doistinje uzpirao občinskog zemljista, rekoso ipak u svojem prvom dopisu, da postoji tekar sumnja o tome, u uvjerenju, da g. načelnik neće dozvoliti niti časka, da ta sumnja nad njim visi, nego da će smješta sva i sva pokrenuti, a da se to sumnji i od strani ili da pogriješeno popravi. On međutim toga nije učinio. Dopisnik veli, da je, jos tu stvar „sub judice“. Koji je taj sudac, koji ima o tome suditi? To je občinsko zastupstvo. Ako su je jedna sjednica občinskog zastupstva razisla te nije mogla više valjano zaključiti (kesto se to ne rješko zbijla posvuda), zar nije g. načelnik mogao odmah iza toga sazvati drugu sjednicu obč. zastupstva ujedno sa zamjenicima i sa istim dnevnim redom? Ali on tega nije učinio. Dapaće protivno. Sazvao je sjednicu, ali se na dnevnom redu nije čitala stvar njegova uzurpa ili rješenje odnosnog utoka. A kad je došla na red ponuda g. Žic Frana, kojom je nudilo 600 kruna za uzurpano zemljiste, onda je g. načelnik izlazeci i dvorane zatražio, da o toj ponudi uvršledi poimeno glasovanje. Htio je valjda znati, koji će od obč. zastupnika glasovati za, a koji proti ponudi g. Žicu. Medutim je prvi savjetnik odklonio svaku razpravu o toj ponudi. Vjerujemo, da to nekomu ne ide u račun, ali što ćemo? Zar da i mi, pozvani, sutišimo na očite popodobstine? Tko to može od nas zahtijevati? I, kojim pravom? Mi radujemo nismo; a da jesmo, rekli bi počvetljivo čovjeku: Čujes, uređi onu stvar i nedaj ljudem povoda, da prigovaraš. Ali toga se no čini, nego se usuprot ostri pero izvinjavajući i ovako i onako kojekakve neurednosti i nastojci jo izprati osobnim uvršedama. U ostalom upitne neurednosti niti su samo niti su od juče to se o njima občenito govoriti.

Otklanjamio podaval kano da bi našla nakana štovati komu na dobroglu glasu. Neurednosti, gdje ih ima, red je u interesu obč. stvari izkorjenjivati posvuda, navelasli gdje se radi o javnim čimbenim javnih osobama. Inače bi i zločinci mogli zahtijevati, da se o njima ne piše, a da im se tobožno ne skidi dobroglu glasu. Dopisnik „P. P.“ žali dopis iz Punta u „N. S.“ Rad bi valjda, da stvari kreću kako hoće i da im od nekoj strane ne bude prigovora. Razumijemo. Ali mi dečimo, da je upravo to ono, što skodi i interesu i dobroglu glasu Punta, a da i nesposomeno občenitu narodnu stvar.

Na onu milu i prenježnu judikovku na naslov „N. S.“ odvraćamo, da je „N. S.“ u interesu obč. stvari uvjek nastojala zlo preusretati i na put mu stali gdje god bi